

СЕКЦІЯ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 378.147:796.5:338.48

ЗМІСТОВА СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИХ ЗАСАД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ТУРИЗМОЗНАВСТВА

Безкоровайна Л.В., к. пед. н., доцент,
доцент кафедри туризму, докторант
Запорізький національний університет

У статті автором розкрито особливості змістової складової організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства; охарактеризовано відповідне нормативне підґрунтя. З'ясовано мету та умови реалізації змісту означеної підготовки в освітньому процесі, серед яких наголошено на необхідності його оновлення відповідно до умов інтеграції освіти з європейським освітнім простором, удосконалення науково-методичного, навчально-методичного, інформаційно-методичного, технологічного забезпечення, створення освітньо-інформаційного середовища.

Ключові слова: туризм, професійна підготовка, майбутній фахівець із туризмознавства, зміст освіти, організаційно-педагогічні умови.

В статті автором раскрыты особенности содержательной составляющей организационно-методических основ профессиональной подготовки будущих специалистов по туризмоведению; охарактеризованы соответствующие нормативные основы. Определена цель и условия реализации содержания указанной подготовки в образовательном процессе, среди которых провозглашена необходимость его обновления в соответствии с условиями интеграции образования с европейским образовательным пространством, совершенствования научно-методического, учебно-методического, информационно-методического, технологического обеспечения, создания образовательно-информационной среды.

Ключевые слова: туризм, профессиональная подготовка, будущий специалист по туризмоведению, содержание образования.

Bezkorovaina L.V. STRUCTURAL COMPOSITION OF ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL FORMS OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE MASTERS IN TOURISM

In the article the author reveals the peculiarities of the content component of organizational and methodical principles of professional training of future masters in tourism studies. The relevant legislative and regulatory framework has been characterized. The author determines that the main purpose of the content of the professional training of future masters in tourism studies in higher educational institutions is to form their readiness for future professional tourism activities.

Also, the author believes that realization of the content of professional training of future specialists in tourism studies at higher educational establishments should be carried out taking into account the requirements: updating the content in accordance with the conditions of integration of the tasks of education with the European educational space; improvement of scientific-methodical, educational-methodical, informational-methodical, technological support; creation of the educational and informational environment; individual approach; the principle of variability; formation of professionally important and personal qualities; activation and development of students of interest, motivation and need for education, continuous education throughout life; orientation to the practice-oriented learning content; variability of pedagogical methods and forms; strengthening the interconnection of higher education institutions with employers by attracting tourism industry specialists to the educational process; strengthening the interconnection of higher education institutions with employers by attracting tourism industry specialists to the educational process; Introduction of new forms of social partnership, new types of contracts.

Key words: future masters in tourism studies, higher education, professional training, tourism, content of education.

Постановка проблеми. Освітній процес є інтелектуальною, творчою діяльністю у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань,

умінь та інших компетентностей в осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості [2, ст. 47]. Результати навчання – це сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освіт-

ньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти [2, ст. 19].

Зміст сприяє задоволенню потреб студентів у пізнанні та їхньому бажанню до розширення досвіду, створення нових знань, розвитку логічного, критичного і творчого мислення [3]. Погоджуючись, вважаємо, що *реалізація змісту професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства у вищих навчальних закладах, головною метою якої є формування готовності цих фахівців до професійної діяльності, має здійснюватись з урахуванням таких вимог:*

– оновлення змісту відповідно до умов інтеграції завдань освіти з європейським освітнім простором, удосконалення науково-методичного, навчального, навчально-методичного, інформаційно-методичного та технологічного забезпечення, створення освітньо-інформаційного середовища;

– індивідуальний підхід, що полягає у врахуванні індивідуальних особливостей студентів (інтелектуальної сфери, мови, емоційної сфери, вольової регуляції, поведінки, стилю навчання, фізичних особливостей, працездатності, темпу діяльності, загальних та/або спеціальних здібностей, схильностей, інтересів, спрямованості особистості, успішності в навчанні);

– принцип варіативності, що полягає в індивідуальному виборі студентами факультативу, спецкурсу, поглиблення спеціальності, інтеграції інваріативної і варіативної основ змісту з урахуванням індивідуальних особливостей студентів;

– формування професійно вагомих та особистісних якостей, розвиток здібностей, опанування професійно спрямованими знаннями, вміннями і навичками задля становлення творчої, ініціативної, самостійної, відповідальної особистості фахівця, готового до успішного здійснення професійної діяльності;

– активізація і розвиток у студентів упродовж освітнього процесу мотивації і потреби у навчанні, самонавчанні, постійному саморозвитку, професійному вдосконаленні, безперервній освіті протягом життя;

– спрямованість на практико-орієнтований зміст навчання шляхом упровадження професійно значущих сучасних інноваційних педагогічних технологій; відбір професійно значущих, проектних завдань, необхідних для формування комплексу професійних знань, умінь і навичок;

– варіативність педагогічних методів і форм з урахуванням індивідуальних особливостей студентів та соціальних вимог

щодо майбутньої професійної діяльності, застосування контекстних, ігрових технологій в освітньому процесі;

– посилення взаємозв'язку вищих навчальних закладів із роботодавцями шляхом залучення фахівців туристичної індустрії до освітнього процесу, впровадження нових форм соціального партнерства, нових типів договорів, спрямованих (з урахуванням їх максимального узгодження і реалізації взаємних інтересів) на підготовку фахівців і забезпечення кадрових потреб туристичних підприємств, удосконалення практичної підготовки студентів, процесу проходження стажування і різних видів практик на всіх рівнях освіти.

З урахуванням зазначеного та на виконання складових частин *комплексу організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства у вищих навчальних закладах (теоретико-методологічних, технологічно-організаційних, навчально-методичних)* розкриємо питання реалізації змісту означеного процесу більш докладно.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження змістової складової організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства.

Основні завдання:

1) проаналізувати особливості змістової складової організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства;

2) розкрити законодавчо-нормативне підґрунтя змісту професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства;

3) з'ясувати шляхи реалізації змісту професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства в освітньому процесі вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вимоги держави і суспільства до змісту, обсягу та рівня загальноосвітньої підготовки громадян України визначає державний стандарт загальної середньої освіти, основоположним документом якого є Базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів [5]. *Зміст професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства у вищих навчальних закладах* визначають такі нормативні документи, як навчальний план, навчальна програма, навчальний підручник і навчальний посібник.

На виконання *проектно-технологічної складової системної моделі, що передбачає реалізацію компетентнісного, культурологічного, інформаційного, інноваційного, ціннісного, творчого, особистісного підходів*

завдяки побудові спеціальної освітньо-педагогічної основи професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства, яка включає запровадження інноваційної педагогічної технології, методичної, науково-дослідної, творчої співпраці викладачів і студентів, організацію освітньої діяльності (моделювання, проектування), вирішення комплексу навчально-виховних завдань, створення науково-методичного, навчального, навчально-методичного, інформаційно-методичного супроводу, освітньо-інформаційного середовища, організаційно-педагогічних умов та комплексної програми реалізації педагогічної технології, спрямованих на ефективність процесу формування готовності означених фахівців до професійної діяльності, з метою реалізації комплексу організаційно-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства на різних етапах цього освітнього процесу нами здійснено таке:

- розроблено у співавторстві освітньо-професійну програму підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальності 241 «Готельно-ресторанна справа»;

- розроблено та включено до навчального плану підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» 8.14010301 (туризмознавство (за видами)) напряму підготовки 6.140103 «Туризм» спецкурс «Основи проектування туристичного продукту»;

- розроблено у співавторстві програму з комплексного кваліфікаційного екзамену з напряму підготовки 6.140103 «Туризм» рівня вищої освіти бакалавра, денної та заочної форм навчання, до структури якої включено питання із дисциплін «Маркетинг туризму», «Менеджмент туризму»;

- розроблено та модернізовано навчальні програми таких дисциплін: «Рекреологія», «Туристське країнознавство», «Технологія готельної справи», «Стратегічний менеджмент», «Стратегічний маркетинг», «Технологія туристичної діяльності», «Основи маркетингу», «Маркетинг туризму», «Управління якістю туристичних послуг»;

- розроблено такі навчальні посібники: «Основи проектування туристичного продукту», «Організація туристської діяльності»; навчально-методичні посібники: «Організація анімаційної діяльності: науково-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Туризм», «Туризмознавство»; «Маркетинг туризму: конспект лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти бака-

лавра спеціальності «Туризм» та «Основи маркетингу: практикум для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Туризм»»;

Розглянемо модернізацію навчальних програм плану освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр з туризму» напряму підготовки «Організація туристичного обслуговування», «Організація готельного обслуговування».

Так, навчальна програма з курсу дисципліни «Рекреологія» (81 год.) була оновлена з метою набуття майбутніми фахівцями з туризмознавства знань концептуальних засад та технології раціонального використання туристично-рекреаційного потенціалу території; методологічних підходів до формування стійкого розвитку туристично-рекреаційних територій; володіння методологією прогнозування і планування туристської діяльності, системою планів, їх змістом і взаємозв'язком із розвитком туристичної індустрії; сучасними технологіями туристично-рекреаційного проектування, освоєння і розвитку територій; умінь проектувати організаційну структуру й основні процеси туристичних підприємств із різними типами господарської стратегії. Із урахуванням цього було розроблено модуль «Технологія туристично-рекреаційного проектування» (2 год. лекц., 4 год. практи.), який розкриває такі питання:

- особливості туристично-рекреаційного проектування;

- визначення методів туристично-рекреаційного проектування;

- організація туристично-рекреаційного проектування.

Під час розробки модуля «Полікультурність як складова туристського країнознавства» (2 год. лекц., 4 год. практи.) у навчальній програмі «Туристське країнознавство» (81 год.) ми враховували, що культурний туризм є ефективним способом міжкультурної комунікації, що сприяє пізнанню, розвитку та поширенню духовних цінностей, є найкращим способом знайомства з культурою не тільки інших етносів, а й свого народу, розуміння розмаїття навколишнього світу, усвідомлення цінності й самобутності своєї культури. Тож, коли йдеться про національно-культурні особливості, етнічні та конфесійні своєрідності країни подорожі, важливим завданнями фахівців із турсервісної діяльності є дотримання певної концепції організації подорожей з урахуванням цих особливостей, що потребує полікультурної компетентності майбутніх фахівців із туризмознавства. Передбачаючи, що завдяки вивченню розробленого нами модулю у студентів відбудеться фор-

мування і розвиток цієї компетентності, було включено такі питання:

- полікультурність як засіб підвищення туристської привабливості країни;
- вивчення ареалів полікультурності;
- особливості розробки нових маршрутів із культурного туризму.

На виконання формування у майбутніх фахівців із туризмознавства необхідних компетенцій, заснованих на оволодінні студентами системою *знань, умінь і навичок* (визначати перспективні напрями туристської діяльності і розробляти інноваційні проекти, застосовувати методи аналізу та оцінки затребуваності інновацій, принципи моделювання інноваційного процесу в готельному підприємстві), *навчальна програма «Технологія готельної справи»* (81 год.) була оновлена модулем *«Інновації готельного бізнесу»* (2 год. лекц., 4 год. практ.), що висвітлює такі питання:

- модель управління інноваційними процесами на готельному підприємстві;
- інноваційні маркетингові технології просування готельних послуг;
- інноваційні ризики в готельному бізнесі;
- інноваційні підходи щодо формування корпоративної культури готельного підприємства.

Із метою модернізації *навчальних програм із дисципліни «Управління якістю туристичних послуг»* освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст з туризму» на пряму підготовки «Туризмознавство (за видами)» (54 год.) та освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр з туризмознавства, туризмознавець, екскурсознавець» на пряму підготовки «Туризмознавство (за видами)» (54 год.) було введено навчальний модуль *«Проектування контролю якості туру»* (2 год. лекц., 4 год. практ.) з урахуванням того, що студенти в ході вивчення дисципліни опановують *знання* із встановлених форм, методів і способів організації контролю за здійсненням процесу обслуговування туристів відповідно до проєктованих характеристик; характеристик проєктованого туру, їх відповідності забезпеченню безпеки життя і здоров'я туристів та охорони навколишнього середовища; *вміння* прогнозувати і передбачати розвиток споживацьких запитів. З огляду на зазначене модуль включає такі питання:

- визначення ключових елементів у процесі обслуговування туристів, що суттєво впливають на характеристики туристичної послуги;
- визначення методів коригування характеристик туристичної послуги;
- визначення методів оцінки характеристик туристичної послуги.

На виконання завдань формування ключових компетенцій майбутніх фахівців із туризмознавства, враховуючи принципи Генеральної угоди про торгівлю послугами щодо участі в економічній інтеграції, пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи, інноваційний маркетинг [1]; з урахуванням того, що питання із дисципліни *«Основи маркетингу»* (81 год.) входять до переліку питань комплексного державного екзамену освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр з туризму», навчальну програму доповнено модулем *«Інноваційний маркетинг у туризмі»* (2 год. лекц., 4 год. практ.), що містить такі питання:

- інноваційна діяльність у туризмі;
- створення нового туристичного продукту з використанням сучасних технологій та методів проєктування;
- освоєння нових ринків збуту туристичного продукту;
- впровадження передових ІТ-технологій;
- впровадження сучасних форм організаційно-управлінської діяльності.

Із метою формування критерію професійної компетентності, серед показників якого визначено таке: повне і ґрунтовне оволодіння знаннями й уміннями щодо організації туристичної діяльності, документального забезпечення туристичних послуг, розробки проєкту надання туристичних послуг, забезпечення необхідної якості туристичних послуг, побудови технологічного процесу щодо виконання комплексу туристичних послуг, погодження, оформлення і доведення туристичних послуг до споживача; та з метою розв'язання проблемного питання невідповідності змісту і процесу професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства у вищих навчальних закладах вимогам сучасного ринку туристичної індустрії у рамках навчального процесу Запорізького національного університету нами для студентів на пряму підготовки б.140103 «Туризм» розроблено *спецкурс «Основи проєктування туристичного продукту»*.

Навчальний посібник «Основи проєктування туристичного продукту» розроблений згідно з Державним стандартом України ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [4]; відповідно до навчальної програми спецкурсу з метою формування у майбутніх фахівців із туризмознавства компетенцій, спрямованих на проєктування туристичного продукту й успішне здійснення професійної діяльності в галузі туризму.

У посібнику розглядаються принципи, покладені в основу створення туристичного продукту високої якості, етапи його розроблення, а також основні напрями співпраці

постачальників послуг у туристичній галузі.

Ми передбачали, що знання цього напрямку туристичної діяльності мають допомогти підготувати кваліфіковані кадри, здатні створювати туристичний продукт, що має високу конкурентоспроможність на туристичному ринку послуг. Тож актуальність розроблення навчального посібника зумовлена необхідністю формування у студентів знань про комплексний підхід до створення програм обслуговування туристів у процесі реалізації внутрішнього і міжнародного туризму.

Вимоги до початкової підготовки (вхідні знання, уміння і компетенції). Для успішного засвоєння знань зі спецкурсу студенти повинні мати уявлення про організацію туристичної індустрії.

Очікуваними результатами освоєння спецкурсу є сформовані компетенції:

– *системні:* здатність до застосування отриманих знань на практиці, неперервного навчання протягом життя; здатність до вдосконалення набутих умінь і знань упродовж професійної діяльності, постійного саморозвитку, підвищення своєї кваліфікації і професійної майстерності; здатність до досягнення мети і критичного переосмислення накопиченого досвіду; опанування світоглядною, економічною, екологічною культурою і здатність розуміти й аналізувати світоглядні, соціально й особистісно значущі питання;

– *інструментальні:* готовність до реалізації проектів у туристичній індустрії; готовність до розробки туристичного продукту на основі сучасних технологій; здатність до реалізації туристичного продукту з використанням інформаційних і комунікативних технологій; уміння розраховувати й оцінювати витрати з організації діяльності туристичної індустрії; здатність знаходити, аналізувати й обробляти науково-технічну інформацію у галузі туристичної діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; здатність здійснювати оперативний пошук інформації щодо можливих пропозицій туристичного ринку, аналізувати програми за змістом, ціною, постачальниками і наявними пам'ятками території, де планується організація маршруту; здатність підбирати зміст програми обслуговування на основі запитів клієнтів, створювати туристичний продукт з урахуванням рекламного впливу;

– *міжособистісні:* здатність працювати в колективі, керувати людьми, а також підкорятися керівникові, дотримуватися субординації; уміння оцінювати власні переваги і недоліки, окреслювати шляхи та обирати засоби їх розвитку або усунення; здатність

до безконфліктної професійної діяльності в туристичній індустрії; уміння створювати позитивну атмосферу в колективі; здатність і готовність працювати в міжнародному туристичному середовищі.

Інноваційна складова спецкурсу полягає у тому, що зміст дисципліни реалізується на основі симбіозу *діяльнісного, операційного, культурологічного, інформаційного, інноваційного, ціннісного, творчого та особистісного* підходів, використовуються інтерактивні методи навчання, а також метод проектування під час розроблення туристичного продукту.

Отже, розроблений спецкурс «Основи проектування туристичного продукту» має практичну спрямованість, отримані майбутніми фахівцями з туризмознавства знання, уміння, навички з проектування туристичного продукту можна застосовувати у професійній діяльності, в індустрії гостинності, під час оцінки діяльності підприємств сфери обслуговування, експертної оцінки якості туристичних послуг, розробки продуктів туристичної індустрії, готельного і ресторанного сервісу.

Висновки з проведеного дослідження.

Таким чином, з'ясовано, що головна мета змісту професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства у вищих навчальних закладах полягає у формуванні їх готовності до майбутньої професійної діяльності. Визначено, що вимогами щодо її реалізації є оновлення змісту відповідно до умов інтеграції освіти з європейським освітнім простором, удосконалення науково-методичного, навчально-методичного, інформаційно-методичного, технологічного забезпечення, створення освітньо-інформаційного середовища, індивідуальний підхід, варіативність, формування професійних та особистісних якостей, активізація і розвиток у студентів мотивації і потреби у навчанні, безперервній освіті протягом життя, спрямованість на практико-орієнтований зміст навчання, варіативність педагогічних методів і форм, посилення взаємозв'язку навчальних закладів із роботодавцями шляхом їх залучення до освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень вбачаються нами у вивченні інших напрямів та питань оптимізації професійної підготовки майбутніх фахівців із туризмознавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Генеральна угода про торгівлю послугами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_017.
2. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від

01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Коваль Т.І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів : [монографія] / Т.І. Коваль. – К. : Ленвіт, 2007. – 264 с.

4. Національний стандарт України. Видання. Основи види. Терміни та визначення : ДСТУ 3017-95. Чинний від 1996-01-01. – К. : Держстандарт Укра-

їни, 1995. – 47 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ntb.pstu.edu/images/N-rabotniku/DSTU_3017_95.pdf.

5. Фіцула М.М. Педагогіка : [навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти] / М.М. Фіцула. – Тернопіль : Навч. книга Богдан, 1997. – 189 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/349-pedagogka-ftsula-mm.html>.

УДК 377/378:654-057.177

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ЗВ'ЯЗКУ

Бородієнко О.В., к. геогр. н., доцент,
завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання
Інститут професійно-технічної освіти
Національної академії педагогічних наук України

У статті обґрунтовано педагогічні умови розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку (на прикладі розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів з продажу послуг зв'язку та обслуговування споживачів – О.Б.). Визначено, що педагогічними умовами розвитку професійної компетентності досліджуваної категорії керівників мають бути забезпечення системності та обґрунтованості педагогічних впливів на досліджувану категорію керівників; забезпечення високого рівня вмотивованості досліджуваної категорії керівників до неперервного розвитку власної професійної компетентності; створення системи підтримки керівників після завершення навчання; використання технологій змішаного навчання та їх поєднання відповідно доцільно та завданн розвитку професійної компетентності досліджуваної категорії керівників; перевагування педагогічних технологій, які мають на меті фасилітацію змін.

Ключові слова: професійний розвиток керівників, керівники структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку, педагогічні умови.

В статье обоснованы педагогические условия развития профессиональной компетентности руководителей структурных подразделений предприятий отрасли связи (на примере развития профессиональной компетентности руководителей структурных подразделений по продаже услуг связи и обслуживанию потребителей). Определено, что педагогическими условиями развития профессиональной компетентности исследуемой категории руководителей должны быть обеспечение системности и обоснованности педагогических воздействий на исследуемую категорию руководителей; обеспечение высокого уровня мотивированности исследуемой категории руководителей к непрерывному развитию собственной профессиональной компетентности; создание системы поддержки руководителей после завершения обучения; использование технологий смешанного обучения и их сочетания в соответствии с целями и задачами развития профессиональной компетентности; превалирование педагогических технологий, целью которых является фасилитация изменений.

Ключевые слова: профессиональное развитие руководителей, руководители структурных подразделений предприятий сферы связи, педагогические условия.

Borodiyenko O.V. PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT OF HEADS OF STRUCTURAL UNITS OF COMMUNICATION ENTERPRISES

The article substantiates pedagogical conditions of development of professional competence of heads of structural units of communication enterprises (on the example of development of professional competence of heads of structural units for the sale service and customer service departments). It has been determined that the pedagogical conditions of development of professional competence of the investigated category of leaders should be; assurance of systematic and substantiated pedagogical influences on the investigated category of leaders; assurance of high level of motivation to the continuous development of their own professional competence; creation of a system of support of leaders after the completion of training; use of technologies of blended learning and their combination in accordance with the goals and objectives of development of professional competence; prevalence of pedagogical technologies aimed at facilitating of changes.

Key words: managers' professional development, heads of structural units of communication enterprises, pedagogical conditions.